

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

เรื่อง การดำเนินคดีแพ่งและคดีอาญาเกี่ยวกับเงินกองทุนหมู่บ้าน

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ได้มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ กทบ. (อ.) ๑๒๓/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๕๗ ถึงสำนักงานคณะกรรมการ กฤษฎีกา ความว่า ด้วยได้มีการออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม และระเบียบคณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชน เมืองแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ตลอดจนพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๕๔ เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนนโยบาย กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติฯ และพระราช กฤษฎีกาจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติฯ กำหนดให้มีการเลือกคณะกรรมการ กองทุน ตามบทเฉพาะกาล ข้อ ๕๑ เพื่อรับผิดชอบและปฏิบัติภารกิจตามข้อ ๑๘ (๑) - (๙) อีกทั้งให้กู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามข้อ ๓๐ ถึงข้อ ๓๗ กอปรกับได้มีการ ขับเคลื่อนและบริหารจัดการตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมาระยะหนึ่ง พบว่าการ ฟ้องร้องและดำเนินคดีทั้งในส่วนของคดีแพ่งและคดีอาญา ซึ่งมีการวินิจฉัยและการวิพากษ์ ที่แตกต่างกัน และมักส่งผลต่อการขับเคลื่อนนโยบายข้างต้น อีกทั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ (องค์การมหาชน) เป็นหน่วยงานที่มีผลกระทบโดยตรง และเพื่อให้ได้ข้อยุติหรือ แนวทางปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) จึงหารือในประเด็นเกี่ยวกับเจ้าของเงิน การมอบอำนาจการครอบครองทรัพย์สิน การดำเนินคดีแพ่ง และการดำเนินคดีอาญาในกรณีกรรมการรับคืนเงินกู้หรือรับเงินสัจจะแล้วไม่นำเข้าบัญชีกองทุน หมู่บ้าน ดังนี้

๑. กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) คือเจ้าของเงิน ตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๕๔ หรือไม่ อย่างไร

๒. กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) สามารถมอบ อำนาจให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเป็นผู้แทนในการฟ้องร้องหรือร้องทุกข์กล่าวโทษ ได้หรือไม่ อย่างไร

ส่งพร้อมหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๙๐๑/๑๙๕๕ ลงวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๗
ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามีถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

๓. กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) สามารถขอให้พนักงานอัยการเป็นโจทก์ว่าต่างให้ในคดีแพ่งตามพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๑๑ (๕) ได้หรือไม่ อย่างไร

๔. คณะกรรมการกองทุนและสมาชิกซึ่งได้รับการจัดสรรเงินจำนวน ๑ ล้านบาท ไปบริหารจัดการร่วมกัน สามารถจัดหรือถือว่าเป็นผู้ครอบครองทรัพย์สินโดยธรรม อีกทั้งสามารถปลดเปลื้องการรบกวน หรือป้องกันการถูกแทรกแซงการครอบครองทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๗๒ มาตรา ๑๓๗๔ และมาตรา ๑๓๗๕ ได้หรือไม่ อย่างไร

๕. เงินที่คณะกรรมการกองทุนบริหารจัดการถือว่าเป็นทรัพย์สินยืมใช้สิ้นเปลือง และเมื่อมีหลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่ง ลงลายมือชื่อผู้ยืมไว้เป็นสำคัญ คณะกรรมการกองทุนในฐานะผู้ให้กู้และผู้บริหารเงินสามารถฟ้องร้องและดำเนินคดีแก่ผู้ผิดสัญญาหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ได้ตกลงไว้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕๐ และมาตรา ๖๕๓ อีกทั้งจะนำคำพิพากษาฎีกาที่ ๒๕๒๒/๒๕๔๐ คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๐๗๘/๒๕๓๔ และคำพิพากษาฎีกาที่ ๒๑๒๒/๒๕๑๔ มาเป็นแนวทางในการดำเนินคดีแพ่งได้หรือไม่ อย่างไร

๖. คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้เสียหายและสามารถหรือมีสิทธิในการปลดเปลื้องหรือป้องกันการถูกแทรกแซงการครอบครองทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๗๒ มาตรา ๑๓๗๔ และมาตรา ๑๓๗๕ เมื่อพบและพิสูจน์ได้ว่ามีกรรมการหรือบุคคลหนึ่งบุคคลใดยกยอก ฉ้อโกง (หลอกลวง) หรือประทุษร้ายต่อทรัพย์สินของกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบได้หรือไม่ อย่างไร

๗. ผู้กู้หรือสมาชิกที่ส่งคืนเงินกู้ เงินหุ้น หรือเงินสัจจะสามารถประชุมหรือตกลงและมอบหมายให้ผู้แทนไปร้องทุกข์ กล่าวโทษ แทนในฐานะผู้เสียหายในกรณีที่มีการหรือบุคคลหนึ่งบุคคลใดไม่ปฏิบัติตามระเบียบ หรือเงื่อนไขที่ตกลงกัน หรือประกาศกำหนดอีกนัยหนึ่งได้หรือไม่ อย่างไร

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๒) ได้พิจารณาข้อหารือของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) รวมทั้งได้รับฟังคำชี้แจงข้อเท็จจริงจากผู้แทนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) แล้ว เห็นว่า มีประเด็นที่จะต้องพิจารณา ๒ ประเด็น และมีความเห็นในแต่ละประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) คือเจ้าของเงินกองทุนหมู่บ้านหรือไม่ เพียงใด

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๒) เห็นว่า มาตรา ๖^๑ แห่งพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๔๔ ได้กำหนดให้กองทุน

^๑ มาตรา ๖ กองทุนมีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

(๑) จัดสรรเงินของกองทุนให้แก่กองทุนหมู่บ้านเพื่อนำไปให้สมาชิกของกองทุนหมู่บ้านกู้ยืมเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ เพิ่มรายได้ หรือลดรายจ่ายของสมาชิก หรือเพื่อสาธารณประโยชน์ของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองในเขตความรับผิดชอบของกองทุนหมู่บ้านนั้น

(๒) กำหนดหลักเกณฑ์ให้กองทุนหมู่บ้านสามารถนำดอกผลที่เกิดจากเงินที่ได้รับมอบตาม (๑) หรือทรัพย์สินที่กองทุนได้รับบริจาคเพื่อนำไปใช้ในกิจการของกองทุนหมู่บ้านใด ไปใช้ในกิจการสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองในเขตความรับผิดชอบของกองทุนหมู่บ้านนั้น

หมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) มีวัตถุประสงค์ในการจัดสรรเงินของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ให้แก่กองทุนหมู่บ้านเพื่อนำไปให้สมาชิกของกองทุนหมู่บ้านกู้ยืมเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ เพิ่มรายได้ หรือลดรายจ่ายของสมาชิก หรือเพื่อสาธารณประโยชน์ของประชาชนในหมู่บ้าน ตลอดจนกำหนดหลักเกณฑ์ให้กองทุนหมู่บ้านสามารถนำดอกผลที่เกิดจากเงินที่ได้รับมอบและทรัพย์สินที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ได้รับบริจาคไปใช้ประโยชน์ในกิจการของกองทุนหมู่บ้าน และมาตรา ๗^๖ แห่งพระราชกฤษฎีกานี้ก็ได้กำหนดให้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) มีอำนาจดำเนินการใด ๆ เพื่อให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวข้างต้น ประกอบกับในกรณีที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) กู้เงินมาเพื่อเป็นทุนในการดำเนินงาน กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) จะต้องดำเนินการขอตั้งงบประมาณเพื่อชำระหนี้เงินกู้ดังกล่าว ตามมาตรา ๙^๗ ประกอบมาตรา ๓๒^๘ แห่งพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๔๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ นอกจากนี้ มาตรา ๒๒^๙ แห่งพระราชกฤษฎีกา

^๖ มาตรา ๗ ให้กองทุนมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (๑) ดำเนินการใด ๆ เพื่อให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของกองทุน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด
 - (๒) ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
 - (๓) ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่น ๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุนตามที่คณะกรรมการกำหนด
 - (๔) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย
- กองทุนพึงจัดระบบการบริหารงานให้กะทัดรัดและมีประสิทธิภาพ และการดำเนินการใด ๆ พึงมอบหมายให้แก่หน่วยงานอื่นของรัฐที่เกี่ยวข้องช่วยดำเนินงานตามความเหมาะสม

^๗ มาตรา ๙ ทุนและทรัพย์สินในการดำเนินงานของกองทุนประกอบด้วย

- (๑) เงินกู้จากธนาคารออมสิน และธนาคารหรือสถาบันการเงินของรัฐตามมาตรา ๓๒
- (๒) เงินอุดหนุนทั่วไปที่รัฐบาลจัดสรรให้ตามความเหมาะสม
- (๓) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาค
- (๔) เงินหรือทรัพย์สินอื่นที่กองทุนได้รับโดยปราศจากเงื่อนไขหรือข้อผูกพันใด ๆ
- (๕) ดอกผลหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดจากทรัพย์สินของกองทุน

^๘ มาตรา ๓๒ ให้กองทุนกู้เงินจากธนาคารออมสิน และธนาคารหรือสถาบันการเงินของรัฐ โดยกระทรวงการคลังค้ำประกันเพื่อเป็นทุนประเดิมตามมาตรา ๙ (๑) เป็นคราว ๆ ตามความจำเป็นของกองทุน โดยรัฐบาลจะจัดสรรงบประมาณชำระหนี้เงินกู้ดังกล่าว

^๙ มาตรา ๒๒ ในกรณีที่ผู้อำนวยการเห็นว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านดำเนินการจัดการกองทุนหมู่บ้านลักษณะที่อาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่กองทุนหมู่บ้าน หรือไม่ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ ประกาศ คำสั่งของคณะกรรมการหรือคณะกรรมการบริหาร หรือตามสัญญา ให้ผู้อำนวยการเป็นผู้พิจารณาสั่งระงับการจ่ายเงินของกองทุนหมู่บ้าน หรือให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านชดใช้หรือให้ส่งคืนเงินที่เบิกจ่ายไปแล้ว ตามความเหมาะสมแล้วแต่กรณี

ถ้าคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านไม่เห็นด้วยกับคำสั่งตามวรรคหนึ่ง ให้มีสิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการบริหารภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับคำสั่งของผู้อำนวยการ

เดียวกัน ยังได้กำหนดให้ผู้อำนวยการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติสั่งระงับการจ่ายเงินของกองทุนหมู่บ้านหรือให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านชดใช้หรือให้ส่งคืนเงินที่เบิกจ่ายไปแล้ว หากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านดำเนินการจัดการกองทุนหมู่บ้านในลักษณะที่อาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่กองทุนหมู่บ้าน หรือไม่ปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติหรือคณะกรรมการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ หรือตามสัญญา ดังนั้น กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) จึงเป็นเจ้าของเงินกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งในประเด็นท่านองนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกา (ที่ประชุมใหญ่กรรมการร่างกฎหมาย) ได้ให้ความเห็นไว้ในเรื่องเสรีที่ ๕/๒๕๒๕^๖ ว่า “...ทรัพย์สินของโรงพยาบาลหรือสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนั้นปรากฏว่าเงินที่จัดซื้อทรัพย์สินดังกล่าวเป็นงบประมาณของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ทรัพย์สินดังกล่าวจึงเป็นของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข...”

ประเด็นที่สอง กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) และคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีอำนาจดำเนินคดีแพ่งและคดีอาญาเกี่ยวกับเงินกองทุนหมู่บ้านหรือไม่ เพียงใด และหากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) มีอำนาจดำเนินคดี กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) จะมอบอำนาจให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านดำเนินคดีแทน หรือจะขอให้พนักงานอัยการเป็นโจทก์ว่าต่างให้ในคดีแพ่งได้หรือไม่ เพียงใด

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๒) เห็นว่า ในเรื่องอำนาจดำเนินคดีแพ่งนั้น ตามมาตรา ๕๕^๗ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ได้กำหนดไว้ว่าจะต้องเป็นกรณีที่มีข้อโต้แย้งเกิดขึ้นเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลใดตามกฎหมายแพ่ง โดยผู้ที่จะมีอำนาจฟ้องคดีได้จะต้องเป็นผู้ที่ถูกโต้แย้งสิทธิ ซึ่งจะต้องเป็นบุคคลโดยอาจจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้ ทั้งนี้ ตามนัยคำพิพากษาฎีกาที่ ๕๙๕/๒๕๑๙ ซึ่งได้วินิจฉัยไว้ว่า “ผู้ที่จะเป็นคู่ความในคดีได้จะต้องเป็นบุคคล ซึ่งได้แก่บุคคลธรรมดาและนิติบุคคล สำหรับบุคคลเป็นเพียงกลุ่มบุคคล ไม่ใช่บุคคลธรรมดาและไม่ใช่นิติบุคคล จึงไม่อาจเป็นคู่ความในคดี” ส่วนในเรื่องการดำเนินคดีอาญา ตามมาตรา ๒๔^๘ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

^๖ บันทึก เรื่อง หารือเกี่ยวกับอำนาจฟ้อง (กรณีทรัพย์สินของโรงพยาบาลหรือสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเสียหายเนื่องจากการกระทำละเมิดทางแพ่ง สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขหรือผู้ว่าราชการจังหวัดจะเป็นผู้มีอำนาจฟ้อง) ส่งพร้อมหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ นร ๐๕๐๑/๑๙ ลงวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๒๔ ซึ่งมีถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

^๗ มาตรา ๕๕ เมื่อมีข้อโต้แย้งเกิดขึ้น เกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลใดตามกฎหมายแพ่งหรือบุคคลใดจะต้องใช้สิทธิทางศาล บุคคลนั้นชอบที่จะเสนอคดีของตนต่อศาลส่วนแพ่งที่มีเขตอำนาจได้ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายแพ่งและประมวลกฎหมายนี้

^๘ มาตรา ๒๔ บุคคลเหล่านี้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อศาล

(๑) พนักงานอัยการ

(๒) ผู้เสียหาย

ได้กำหนดตัวผู้ที่มีอำนาจฟ้องคดีอาญาไว้ว่าจะต้องเป็นผู้เสียหายซึ่งหมายถึงบุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่ง รวมทั้งบุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายด้วย และในกรณีที่เป็นการผิดซึ่งกระทำลงแก่นิติบุคคล ผู้จัดการหรือผู้แทนอื่นของนิติบุคคลซึ่งเป็นผู้มีอำนาจจัดการแทนนิติบุคคลนั้นย่อมเป็นผู้เสียหายด้วย ตามมาตรา ๒ (๔)^๕ และมาตรา ๕ (๓)^๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยผู้เสียหายจะต้องเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลเช่นเดียวกับในคดีแพ่ง ทั้งนี้ ตามนัยคำพิพากษาฎีกาที่ ๑๓๕๒/๒๕๔๔ ซึ่งได้วินิจฉัยไว้ว่า “มณฑลทหารบกที่ ๓๑ ไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคล จึงไม่ใช่ผู้เสียหายหรือถือว่าเป็นผู้แทนอื่นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๕ (๓)”

เมื่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามมาตรา ๕^๗ แห่งพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๔๔ เป็นองค์การมหาชน มีฐานะเป็นนิติบุคคลตามมาตรา ๖^๘ แห่งพระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ. ๒๕๔๒ และเป็นเจ้าของเงินกองทุนหมู่บ้านตามที่ได้วินิจฉัยไว้ในประเด็นที่หนึ่ง ในกรณีที่มีคดีพิพาทเกิดขึ้นเกี่ยวกับเงินกองทุนหมู่บ้าน ไม่ว่าจะทางแพ่งหรือทางอาญา กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) จึงเป็นผู้ถูกโต้แย้งสิทธิหรือเป็นผู้เสียหาย ดังนั้น กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) จึงมีอำนาจดำเนินคดีแพ่งและคดีอาญาเกี่ยวกับเงินกองทุนหมู่บ้าน ส่วนคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน แม้จะ

^๕ มาตรา ๒ ในประมวลกฎหมายนี้

๑๑๑

๑๑๑

(๔) “ผู้เสียหาย” หมายความว่าบุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่ง รวมทั้งบุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทนได้ ดังบัญญัติไว้ในมาตรา ๔, ๕ และ ๖

๑๑๑

๑๑๑

^๖ มาตรา ๕ บุคคลเหล่านี้จัดการแทนผู้เสียหายได้

๑๑๑

๑๑๑

(๓) ผู้จัดการหรือผู้แทนอื่น ๆ ของนิติบุคคลเฉพาะความผิดซึ่งกระทำลงแก่นิติบุคคลนั้น

^๗ มาตรา ๕ ให้จัดตั้งองค์การมหาชนขึ้นเรียกว่า “กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ”

ให้กองทุนมีสำนักงานแห่งใหญ่ในกรุงเทพมหานครหรือจังหวัดใกล้เคียง และอาจตั้งสำนักงานสาขาได้ตามที่เห็นสมควร

^๘ มาตรา ๖ ให้องค์การมหาชนเป็นหน่วยงานของรัฐ และเป็นนิติบุคคล

เป็นผู้มีอำนาจบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านตามข้อ ๑๔^{๐๐} แห่งระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๔ และเป็นผู้ครอบครองดูแลเงินหรือทรัพย์สินของกองทุนหมู่บ้าน แต่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเป็นเพียงกลุ่มบุคคล มิใช่บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล จึงไม่มีอำนาจดำเนินคดีแพ่งและคดีอาญาเกี่ยวกับเงินกองทุนหมู่บ้าน

ในการดำเนินคดีแพ่งและคดีอาญาเกี่ยวกับเงินกองทุนหมู่บ้าน กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) อาจจะดำเนินคดีด้วยตนเองหรือจะมอบอำนาจให้บุคคลอื่นซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลดำเนินคดีแทนก็ได้ ทั้งนี้ ตามนัยมาตรา ๖๐^{๐๔} วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และตามนัยคำพิพากษาฎีกาที่ ๘๙๐/๒๕๐๓ (ประชุมใหญ่) ซึ่งได้วินิจฉัยไว้ว่า “ผู้เสียหายไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลหรือบุคคลธรรมดา ย่อมมอบ

^{๐๐} ข้อ ๑๔ คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

(๑) บริหารจัดการกองทุน รวมทั้งตรวจสอบ กำกับ ดูแล จัดสรรผลประโยชน์ของเงินกองทุน เพื่อสอดคล้องและเกื้อกูลกับกองทุนอื่น ๆ ที่มีอยู่แล้วในหมู่บ้าน

(๒) ออกระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์หรือวิธีการเกี่ยวกับการบริหารกองทุนที่ไม่ขัดแย้งกับระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด และต้องได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก

(๓) รับสมาชิกและจัดทำทะเบียนสมาชิก ทั้งที่เป็นกลุ่ม องค์กรชุมชน หรือปัจเจกบุคคลในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

(๔) สืบรวจและจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ อุตสาหกรรมครัวเรือน และวิสาหกิจชุมชนในเขตท้องที่หมู่บ้านหรือชุมชนเมืองนั้น ตลอดจนสำรวจและจัดทำข้อมูลดังกล่าวของกองทุนอื่น ๆ ที่มีอยู่แล้วในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

(๕) พิจารณาการให้กู้เงินตามระเบียบ หลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

(๖) ทำนิติกรรมสัญญา หรือดำเนินการกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับภาระผูกพันของกองทุน

(๗) จัดหรือเรียกประชุมสมาชิกตามที่กำหนดหรือได้ตกลงกัน หรือตามที่สมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของสมาชิกทั้งหมดลงลายมือชื่อทำหนังสือร้องขอ และจะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่รับคำร้อง

(๘) จัดทำบัญชีและส่งมอบเงินที่ได้รับการจัดสรร ดอกผล ผลตอบแทน หรือรายได้ที่เกิดขึ้นจากเงินที่ได้รับการจัดสรรจากคณะกรรมการคืนให้แก่กองทุนให้ครบเต็มตามจำนวนที่ได้รับอนุมัติให้เบิกจ่าย ในกรณีที่คณะกรรมการมีหนังสือหรือคำสั่งเป็นที่สุด เนื่องจากคณะกรรมการกองทุนไม่ปฏิบัติตามหรือบริหารจัดการกองทุนให้เป็นไปตามระเบียบหรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนด

(๙) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการกำหนดหรือมอบหมาย

^{๐๔} มาตรา ๖๐ คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือผู้แทนโดยชอบธรรม ในกรณีที่คู่ความเป็นผู้ไร้ความสามารถ หรือผู้แทนในกรณีที่คู่ความเป็นนิติบุคคล จะว่าความด้วยตนเองและดำเนินกระบวนการพิจารณา ทั้งปวงตามที่เห็นสมควรเพื่อประโยชน์ของตน หรือจะตั้งแต่งทนายความคนเดียวหรือหลายคนให้ว่าความและดำเนินกระบวนการพิจารณาแทนตนก็ได้

ถ้าคู่ความ หรือผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้แทน ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ทำหนังสือมอบอำนาจให้บุคคลใดเป็นผู้แทนตนในคดีผู้รับมอบอำนาจเช่นนั้นจะว่าความอย่างไรทนายความไม่ได้ แต่ย่อมตั้งทนายความเพื่อดำเนินกระบวนการพิจารณาได้

อำนาจให้ฟ้องคดีอาญาแทนได้ เนื่องจากไม่มีกฎหมายใดที่บังคับว่าการฟ้องคดีอาญา ผู้เสียหาย
 จึงต้องทำด้วยตนเอง ทั้งตามสภาพของการฟ้องคดีอาญาก็ไม่เป็นเรื่องที่จะต้องกระทำด้วยตนเอง
 เฉพาะตัว” ซึ่งในการดำเนินคดีเกี่ยวกับเงินกองทุนหมู่บ้านนี้ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
 แห่งชาติ (องค์การมหาชน) ไม่สามารถมอบอำนาจให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเป็นผู้แทนใน
 การดำเนินคดีเกี่ยวกับเงินกองทุนหมู่บ้านได้ เนื่องจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเป็นเพียง
 คณะบุคคล ไม่ใช่บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่จะเป็นคู่ความในคดีได้ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น
 อย่างไรก็ตาม ในกรณีดังกล่าวกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน)
 อาจมอบอำนาจให้ประธานกรรมการหรือกรรมการกองทุนหมู่บ้านคนใดคนหนึ่งในฐานะที่เป็น
 บุคคลธรรมดาดำเนินคดีแทนก็ได้

สำหรับการขอให้พนักงานอัยการเป็นโจทก์ว่าต่างให้ในคดีแพ่งนั้น ตามมาตรา ๑๑^{๑๔}
 (๕) แห่งพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๔๔ ได้กำหนดไว้ว่า ในคดีแพ่งที่นิติบุคคลซึ่ง
 ได้มีพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งขึ้นเป็นโจทก์หรือจำเลย และมีใช่เป็นคดีที่พิพาท
 กับรัฐบาล เมื่อพนักงานอัยการเห็นสมควรจะรับว่าต่างหรือแก้ต่างก็ได้ เมื่อกองทุนหมู่บ้านและ
 ชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) เป็นนิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งกองทุน
 หมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๔ และพระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ. ๒๕๔๒
 และกรณีดังกล่าวเป็นคดีเกี่ยวกับผลประโยชน์ของหน่วยงานของรัฐและมีใช่เป็นคดีที่พิพาทกับ
 รัฐบาล ดังนั้น กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) จึงอาจร้องขอให้
 พนักงานอัยการเป็นโจทก์ว่าต่างให้ในคดีแพ่งได้

(คุณพรทิพย์ จาละ)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

พฤษภาคม ๒๕๔๗

^{๑๔} มาตรา ๑๑ พนักงานอัยการมีอำนาจและหน้าที่ ดังนี้

๑.๑๑

๑.๑๑

(๕) ในคดีแพ่งที่นิติบุคคลซึ่งได้มีพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งขึ้นเป็นโจทก์
 หรือเป็นจำเลย และมีใช่เป็นคดีที่พิพาทกับรัฐบาล เมื่อพนักงานอัยการเห็นสมควรจะรับว่าต่างหรือแก้ต่างก็ได้

๑.๑๑

๑.๑๑